

Rendement en risico

Dit document verschaft u meer informatie over het rendement en risico van beleggen in het fonds Regionaal Duurzaam. Ook de stand van zaken omtrent de investeringen wordt belicht. Wij raden u aan om naast dit document tevens het prospectus en de essentiële beleggersinformatie van dit fonds te raadplegen, zodat u met kennis van zaken kunt beslissen of u al dan niet in dit fonds wenst te beleggen.

Beleggingsbeleid

Regionaal Duurzaam investeert in het risicodragend kapitaal voor de ontwikkeling, realisatie en exploitatie van duurzame energieprojecten in Nederland. Het investeringsportefolio van het fonds bestaat uit projecten op het gebied van geothermie, groen gas, warmte-koudeopslag, zonne-energie en windenergie. De projecten kennen doorgaans een langere exploitatieperiode, waarbij rendement wordt verkregen uit de productie van duurzame elektriciteit, gas en/of warmte. Hierbij streeft de beheerder van het fonds naar een minderheidsbelang in haar investeringen, omdat ze kiest voor verantwoordelijkheid bij gespecialiseerd management met kennis van de specifieke sector van het project.

Rendement

Het fonds heeft een geprognosticeerd rendement van 4 tot 5% per jaar. Het financieel rendement van Regionaal Duurzaam is afhankelijk van het resultaat van de investeringen die zij doet. Op basis van de totale bezittingen minus de schulden wordt maandelijks de intrinsieke waarde van het fonds berekend. Hierbij wordt de activa gewaardeerd op reële waarde. Het resultaat voor de participant bestaat uit de ontwikkeling van de intrinsieke waarde en dividenduitkeringen.

Dividend

Op basis van de resultaten van de investeringen ontvangt u naar verwachting jaarlijks dividend. Het fonds zal beschikbaar dividend binnen acht maanden na afloop van het boekjaar uitkeren aan de participanten. U krijgt hierbij de mogelijkheid om het dividend contant te laten uitkeren (cashdividend) of te herbeleggen in het fonds (stockdividend). Voor dit fonds wordt geen dividendbelasting ingehouden. U hoeft dit dus ook niet te verrekenen bij uw aangifte inkomsten- en/of vennootschapsbelasting.

In het verleden behaalde resultaten

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017
Rendement (%)	5,30	3,60	2,40	4,23	3,89
Dividend per participatie (€)	0,-	50,25	50,-	30,17	43,-

Alle genoemde rendementen zijn berekend op basis van intrinsieke waarde, inclusief dividend en met aftrek van de lopende kosten ratio. In het overzicht zijn de in- en uitstapvergoeding en het belastingvoordeel buiten beschouwing gelaten. Resultaten uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst.

Belastingvoordeel

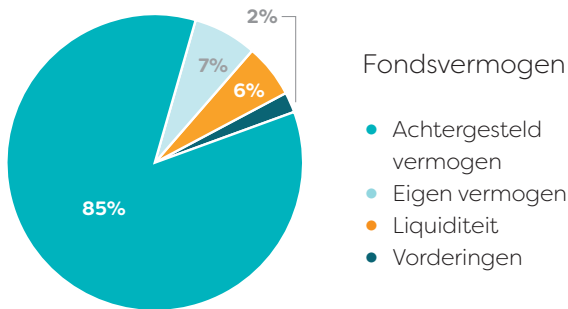
Het fonds Regionaal Duurzaam is door de overheid erkend als officieel groenfond. Dit levert particuliere beleggers – die belastingplichtig zijn in Nederland – mogelijk een belastingvoordeel op van maximaal 2,32%. Participanten profiteren van een vrijstelling van de vermogensrendementsheffing van maximaal 1,62% over hun vermogen in box 3. Het vermogen waarover een belastingvoordeel voor groene beleggingen wordt gegeven is in 2018 gemaximeerd op € 57.845, of € 115.690 bij een fiscaal partnerschap. Daarnaast ontvangen participanten een heffingskorting van 0,7% over de waarde van de vrijgestelde belegging. Sinds de start van het fonds is ieder jaar een percentage vrijstelling en een heffingskorting toegekend.

Risico

Geïnteresseerden en participanten in het fonds dienen zich ervan bewust te zijn dat beleggen risico's met zich meebrengt. De intrinsieke waarde van een participatie kan stijgen, maar ook dalen. In het laatste geval kunnen participanten hun inleg gedeeltelijk of geheel verliezen. Ook is het mogelijk dat het fonds niet in staat blijkt de voorziene dividenduitkeringen uit te betalen. Eventueel verlies is pas definitief bij verkoop; tussentijds kunnen verliezen in sommige jaren door positieve resultaten in andere jaren worden gecompenseerd. Indien u de eventuele verliezen niet kunt of wilt dragen, raden wij u af om te beleggen in dit fonds.

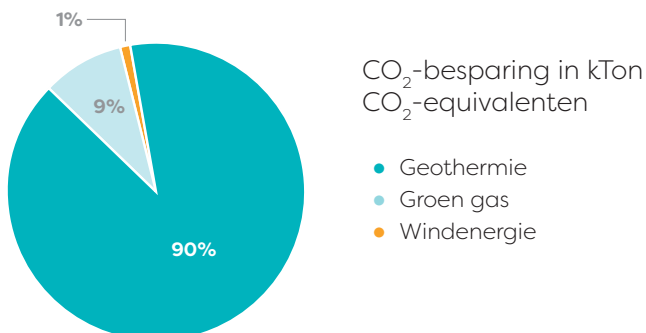
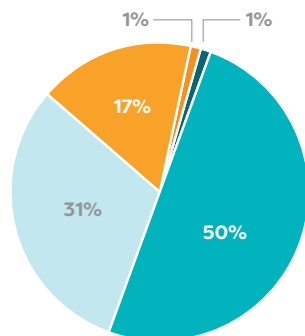
Investerings

Het fonds investeert in het risicodragend kapitaal van duurzame energieprojecten in Nederland. Het risicodragend kapitaal bestaat uit eigen en/of achtergesteld vermogen. Deze begrippen worden uitgelegd in de verklarende woordenlijst (bijlage 1). Het doel van de investeringen van Regionaal Duurzaam is om banken voldoende comfort te bieden om vreemd vermogen te verstrekken. Hierdoor ontstaat een hefboomwerking, waardoor Regionaal Duurzaam haar rendementsdoelstellingen kan behalen. Het totale fondsvermogen bedraagt ultimo 2017 € 40.852.305,62. De onderstaande grafieken geven een gedetailleerde weergave van het vermogen en de investeringen van het fonds, alsmede de jaarlijkse CO₂-besparing van de projecten waarin is geïnvesteerd.

Investeringsportefolio

- Geothermie
- Groen gas
- Warmte-koudeopslag
- Zonne-energie
- Windenergie

Risico

Beleggen brengt risico's met zich mee. Daar staat een beoogd rendement tegenover dat hoger is dan wat een spaarrekening doorgaans oplevert. De beheerder van Regionaal Duurzaam vindt het belangrijk om (potentiële) participanten correct en begrijpelijk te informeren over de risico's die horen bij beleggen in dit fonds. Daarvoor is het allereerst belangrijk de risico's te begrijpen van het beleggen in een fonds voor gemene rekening dat investeert in duurzame energieprojecten. Vervolgens gaan we in op de risico's die horen bij de verschillende projectsoorten en technieken.

Risico's van beleggen in een fonds voor gemene rekening

Door te beleggen in een fonds maakt u drie keuzes, waar we u graag bewust van maken:

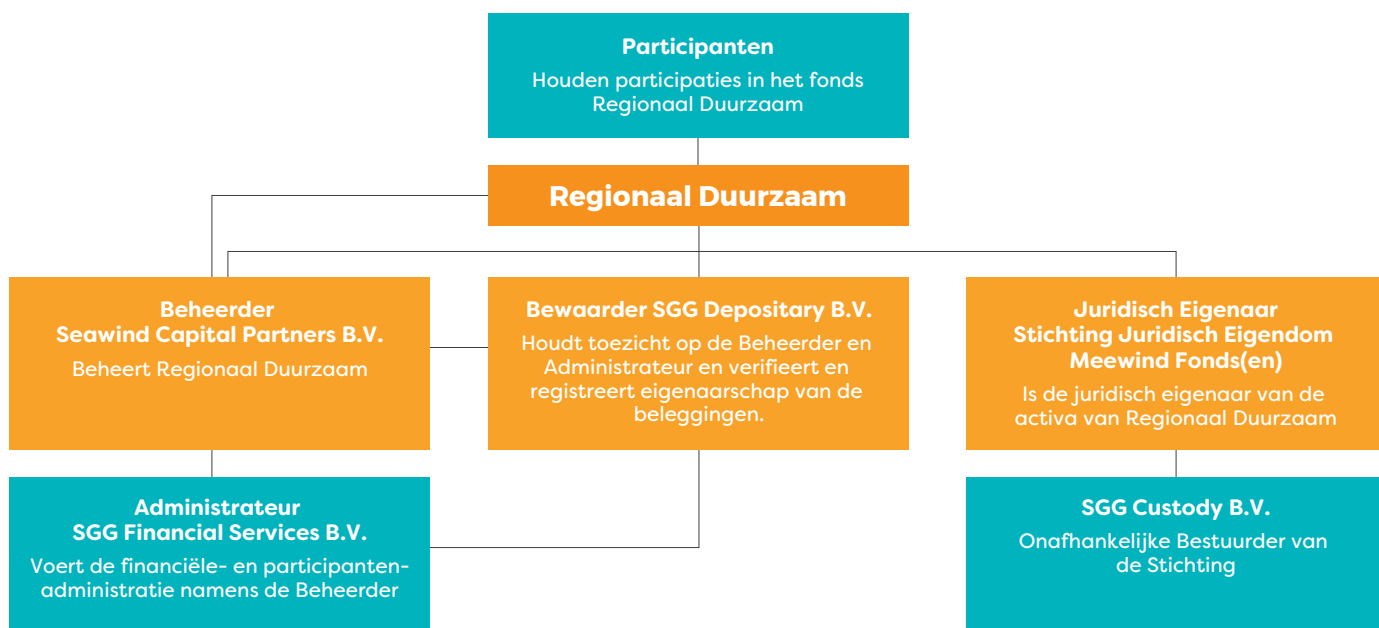
- U belegt in een fonds. U had ook zelf direct in een bedrijf of project kunnen investeren.
- Uw fonds investeert in duurzame energie. U had ook voor een fonds kunnen kiezen dat zich richt op een andere sector.
- Het fonds investeert in projecten en in ondernemingen die projecten ontwikkelen of beheren. U had ook een fonds kunnen kiezen dat investeert in productiebedrijven of in andere fondsen.

Deze keuzes zijn bepalend voor het soort risico dat u loopt. We leggen dit hier graag voor u uit.

a. Beleggen in een fonds

Regionaal Duurzaam is een fonds. Dit betekent dat meerdere beleggers geld storten om gezamenlijk te investeren in – in dit geval – duurzame energie. Beleggen in een fonds brengt als risico met zich mee dat de belegger geen direct zeggenschap heeft over de eigendommen die met het ingelegde geld worden verworven. Het beheer wordt immers door de beheerder van het fonds uitgevoerd. Daarnaast brengt een fonds kosten met zich mee. Deze moeten eerst worden terugverdiend voordat er sprake is van rendement voor de belegger. Ten slotte is de belegger afhankelijk van de investeringskeuzes die de directie van de fondsbeheerder maakt. Hoewel de beheerder naar professioneel inzicht handelt kunnen beslissingen verkeerd uitpakken, wat ten koste kan gaan van het rendement op de belegging. Fondsbeheer is uiteindelijk mensenwerk.

Regionaal Duurzaam tracht deze risico's voor haar beleggers zo laag mogelijk te houden door constante professionalisering en het concurrerend houden van de kostenstructuur van het fonds. Daarnaast is voor een juridische structuur gekozen die een aantal waarborgen kent voor de bescherming van het belegd vermogen van de participanten.

Regionaal Duurzaam is een fonds voor gemene rekening. Hierbij is het beheer van de bezittingen van het fonds gescheiden van het houden van de bezittingen. De bezittingen worden door een onafhankelijke bewaarder gehouden (de zogenaamde 'bewaarfunctie').

De beleggingen worden beheerd door Seawind Capital Partners B.V. De eigendommen waarin het fonds investeert worden door Stichting Juridisch Eigendom Meewind Fonds(en) bewaard. Deze stichting wordt door SGG Custody B.V. – een onafhankelijk trustkantoor – bestuurd. Daarnaast controleert SGG Depository B.V. of de beheerder conform het prospectus handelt.

Deze structuur borgt dat de beheerder, die gerelateerd is aan Meewind, niet vrij over de eigendommen van de beleggers kan beschikken en enkel de in het prospectus toegestane handelingen en transacties kan (laten) verrichten. Dit is een belangrijke bescherming voor het vermogen van de beleggers.

b. Investeren in duurzame energie

Fonds Regionaal Duurzaam investeert in energiebesparings- en opwekkingsprojecten. In deze paragraaf worden de risico's beschreven die horen bij de specifieke soorten projecten waarin momenteel is geïnvesteerd. In het algemeen zijn de investeringen kapitaalintensief en leveren ze over langere tijd geld op, waarmee de terugbetaling van de investering en het rendement terugvloeit in het fonds. De belegging heeft daarmee in de kern ook een langjarig karakter. Regionaal Duurzaam biedt haar participanten echter de mogelijkheid om vier keer per jaar hun participatie aan het fonds te verkopen tegen de dan geldende koers, mits de liquiditeit van het fonds

dit toestaat. De situatie kan zich voordoen dat bij sterk tegenvallende investeringsresultaten en gebrek aan nieuwe toetreders u uw participatie tijdelijk of voor langere tijd niet kunt verzilveren.

Naast het langjarige karakter zijn er nog enkele zaken die vaak een rol spelen bij investeringen in duurzame energie:

- *Prijsontwikkeling van de geproduceerde energie.* Dit kan gas, warmte, koude of elektriciteit zijn. Het rendement van de investering hangt vaak af van de ontwikkeling van energieprijzen gedurende de looptijd van de investering. Risico is dat de prijzen lager blijken dan oorspronkelijk is opgenomen in de rendementsberekening. Regionaal Duurzaam probeert dit risico te beperken door scenario's over energieprijzontwikkelingen bij onafhankelijke partijen te betrekken.
- *Productievolume.* Er wordt energie opgewekt of uit een bron onttrokken. Het rendement hangt af van de hoeveelheid energie die middels het project vrijgemaakt wordt. Risico is dat dit lager is dan de hoeveelheid waarmee oorspronkelijk gerekend is. Aan de basis van alle investeringsbeslissingen liggen onafhankelijke, degelijk onderbouwde prognoses die Regionaal Duurzaam gebruikt om een realistische verwachting van de productie te hanteren bij haar calculaties.
- *Afname.* Om te renderen moet de opgewekte of vrijgemaakte energie afgenomen worden door gebruikers. Risico is dat de afname lager is dan oorspronkelijk verwacht. Regionaal Duurzaam werkt daarom zoveel mogelijk met langjarige afnamecontracten. Bovendien wordt gekeken naar de financiële stabiliteit van de afnemers van de geproduceerde energie om het faillissementsrisico van haar afnemers te beperken.
- *Subsidies.* Veel duurzame energieprojecten worden ondersteund door subsidies om deze concurrerend te maken met

traditionele energiebronnen. Risico is dat er minder subsidie wordt toegekend of ontvangen dan waar oorspronkelijk mee is gerekend. Regionaal Duurzaam investeert echter voornamelijk in technieken waarbij de subsidie langjarig toegekend wordt, zoals de SDE+. Het risico dat hierbij nog resteert is veelal overlappend met het productierisico en het prijsrisico.

- Technische mankementen of schade. Voor de omzetting van de bron van energie naar bruikbare energie wordt een technische installatie gebruikt. Deze installatie kan stukgaan of haar verwachte levensduur niet halen. Regionaal Duurzaam investeert niet in experimentele techniek en neemt de ervaring en reputatie van de leveranciers van de installatie mee in haar investeringsbeslissingen.
- Bankrente. Duurzame energieprojecten worden voor een belangrijk deel gefinancierd met leningen van een bank. De rente die hierop wordt betaald is van grote invloed op het rendement van het project. De rente wordt doorgaans voor langere tijd vastgelegd om dit risico te beperken.
- Inkooprijzen. Bij een deel van de projecten liggen bepaalde grondstoffen of energetische stromen aan de basis van het productieproces. Prijsfluctuaties aan de inkoopkant kunnen leiden tot een lagere brutomarge – en uiteindelijk een lager investeringsrendement. Waar mogelijk wordt in de investeringen van Regionaal Duurzaam gewerkt met langjarige inkoopcontracten om dit risico te beperken.

Kenmerk van investeren in duurzame energie is dat een aantal van de genoemde risico's door regelgeving is verlaagd. Bijvoorbeeld door subsidies die rekening houden met de marktontwikkeling of door gegarandeerde afname. Er blijft echter vaak een restrisico voor de investeerder.

c. Investeren in projecten

Met projecten bedoelen we economisch en juridisch afgebakende installaties die tot doel hebben langjarig energie in de vorm van elektriciteit of gas te produceren of te distribueren. Deze installaties zijn doorgaans in specifieke vennootschappen ondergebracht. Daarmee zijn de resultaten voornamelijk afhankelijk van de prestaties van de installatie en de inkoop en afzet van het geproduceerde. Regionaal Duurzaam investeert soms in ondernemingen die projecten ontwikkelen of beheren (dus geen productiebedrijven) als dit ten dienste is van de projecten; dit kan zijn om vervolginvesteringen veilig te stellen of om bij te dragen aan duurzaam professioneel beheer.

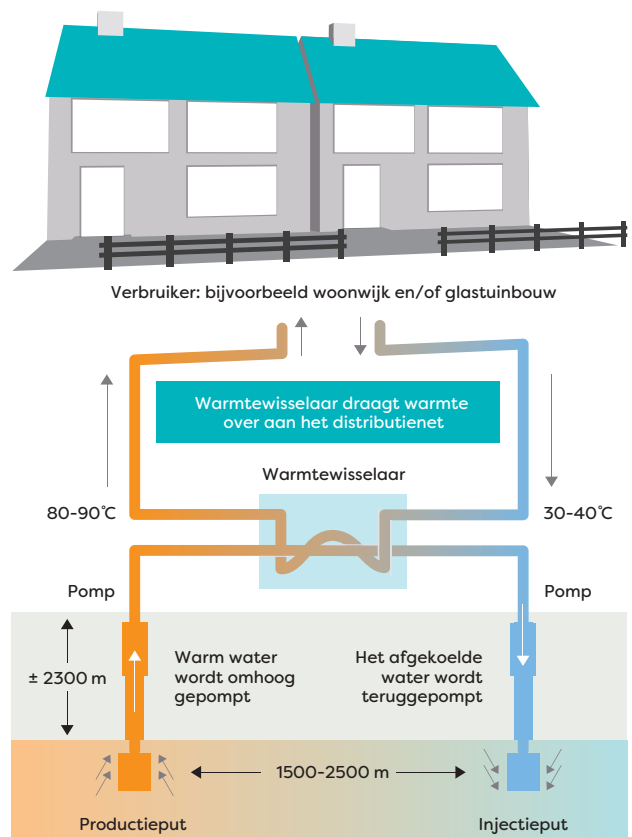
Het kenmerk van projectinvesteringen is dat de terugbetaling en het rendement afhankelijk zijn van de specifieke kwaliteit en prestaties van de projecten. Regionaal Duurzaam ziet erop toe dat er garanties zijn van leveranciers en/of afspraken voor de lange termijn met afnemers. Desondanks is er in de regel geen sprake van garanties op de investering zelf (terugbetaling en rendement). De projecten staan daarmee op zichzelf en zijn niet afgedekt doordat een groot bedrijf borg staat.

Risico's van investeren in verschillende projectsoorten

De verschillende projectsoorten waarin het fonds investeert worden hier toegelicht. Per sector zijn er doorgaans meerdere projecten waarin Regionaal Duurzaam heeft geïnvesteerd. De risico's zijn per project verschillend. We leggen hierbij de specifieke risico's van deze technieken uit. Daarnaast gelden de in 3.1 genoemde risico's die horen bij beleggen in een fonds, investeren in duurzame energie en investeren in projecten.

Risico's van investeren in geothermie

Geothermie, ook bekend als aardwarmte, is de energie die in de aarde zit opgeslagen. Hoe dieper, hoe warmer: iedere 100 meter stijgt de temperatuur ongeveer 3 graden. Door ondergronds water op te pompen kan deze warmte relatief makkelijk naar het aardoppervlak getransporteerd worden. Het water wordt via een productieput opgepompt om – in dit geval – via warmtewisselaars de kassen van bijvoorbeeld glastuinbouwbedrijven te verwarmen. Het afgekoelde grondwater gaat via een injectieput weer terug de bodem in. Zo blijft de grondwaterdruk gelijk en komt ondergrondse vervuiling niet aan het aardoppervlak terecht.

Bij diepere putten is het water dermate heet dat het als stoom naar boven komt, waardoor naast warmte ook elektriciteit geproduceerd kan worden. In 2014 is Regionaal Duurzaam gestart met de financiering van geothermieprojecten.

Specifieke risico's van investeren in geothermieprojecten zijn:

- Hoge investeringen vooraf bij het onderzoek en de proefboringen, waarbij nog onzeker is of een goede bron gevonden kan worden en of de bron voldoende water bevat om de warmte af te geven. Regionaal Duurzaam investeert in de regel niet in deze fase. Overigens wordt dit risico vaak gedekt door de RNES-garantie van Economische Zaken.
- Risico's op verstopping, roest en zoutafzetting tijdens de exploitatie. Door de diepte is reparatie of schoonspelen zeer kostbaar.
- Afname. Het belangrijkste deel van de opbrengsten van een geothermieproject komt doorgaans uit de levering en verkoop van warmte. De grote volumes die gewonnen worden moeten lokaal afgezet worden. Bij het wegvallen van vraag door leegstand, alternatieven of anderszins, kan een geothermieproject snel in de problemen komen. Regionaal Duurzaam kijkt scherp naar de (financiële) stabiliteit van de partijen die de warmte afnemen.

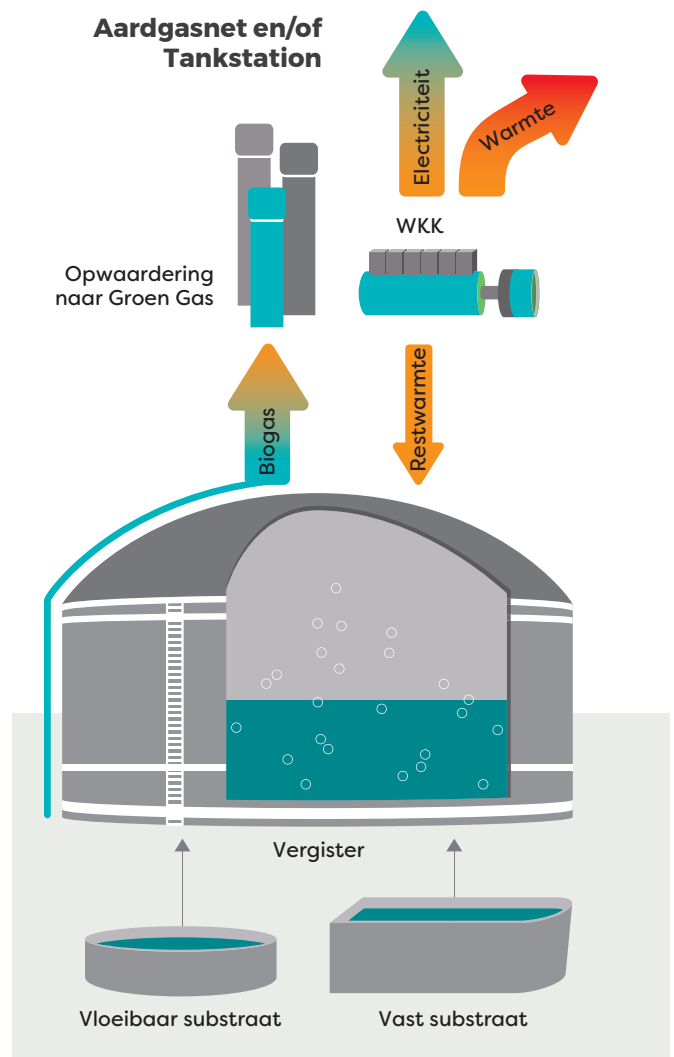
Risico's van investeren in groen gas

Groen gas wordt geproduceerd door vergisting van biomassa, waarna het geproduceerde gas (biogas) nog kan worden opgewerkt om aardgaskwaliteit (groen gas) te verkrijgen. Gangbare biomassa-soorten die voor vergisting worden gebruikt zijn slib, mest en overige reststromen. Zonder opwerking kan het biogas direct middels een warmtekrachtkoppeling (WKK) in warmte en elektriciteit worden omgezet. Met opwerking wordt invoeding op het aardgasnet een mogelijkheid, aangezien dit duurzame geproduceerde gas dezelfde samenstelling heeft als aardgas. Het groen gas wordt dankzij de kortlopende koolstofkringloop als CO₂-neutraal beschouwd. Ook kan dit duurzame gas als CNG worden verkocht via groengastankstations.

Na de vergisting blijft zogenaamd digestaat over, waarvoor een bestemming als meststof of compost gevonden moet worden. Sinds 2013 investeert Regionaal Duurzaam in de ontwikkeling, bouw en exploitatie van bio- en groengasprojecten.

Specifieke risico's van investeren in groengasprojecten zijn:

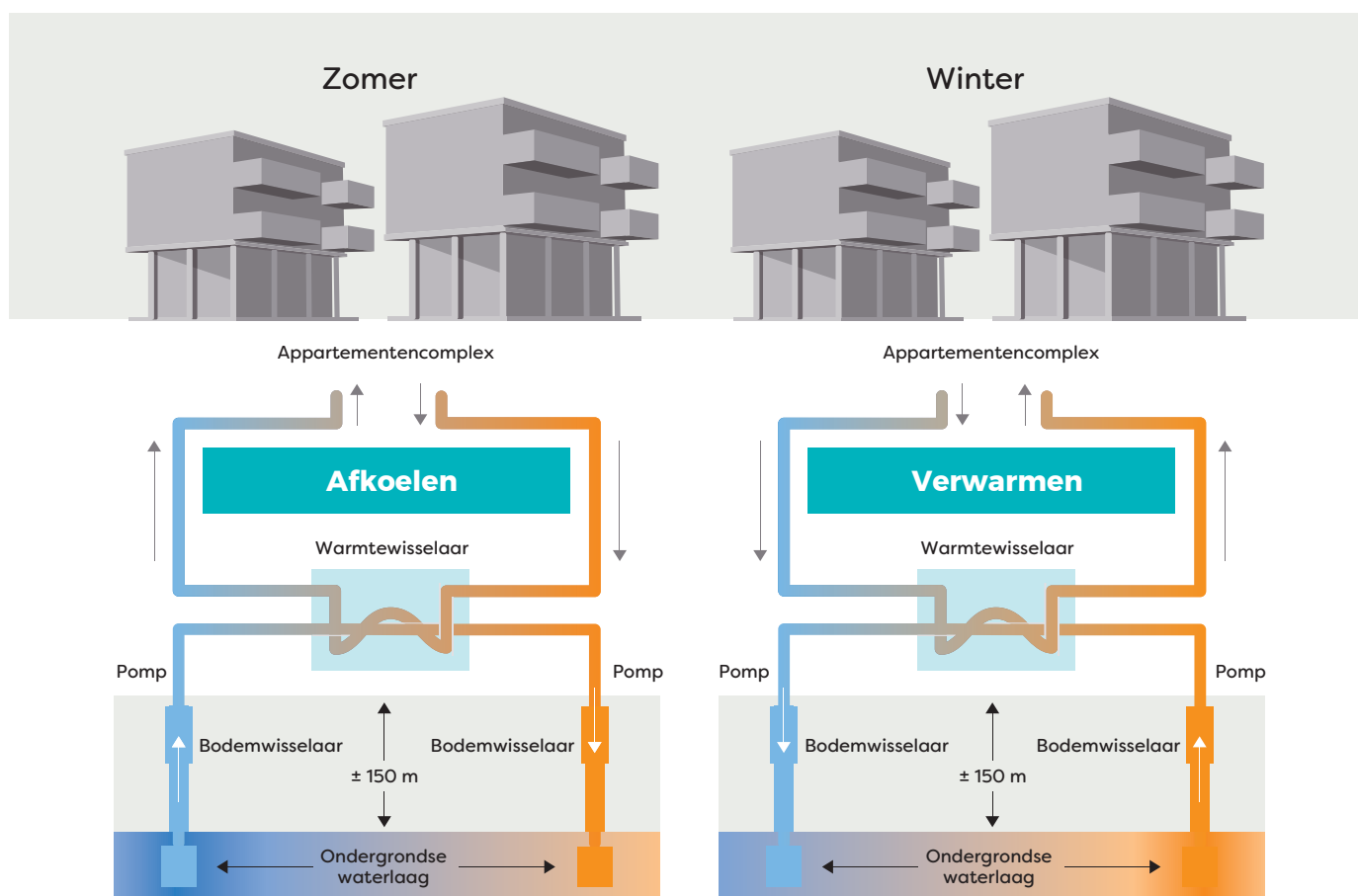
- Beschikbaarheid van een constante toevoer van biomassa, voor een acceptabele prijs. Het risico is dat de prijs voor biomassa van voldoende kwaliteit tijdens de exploitatie van het groengasproject stijgt, wat het rendement van de investering verlaagt. Waar mogelijk investeert Regionaal Duurzaam in bedrijven die met langere prijs- en volumeafspraken werken.
- Afzet van digestaat. De prijs waartegen het digestaat wordt afgezet kan stijgen, waardoor de investering minder rendabel wordt.

- Veiligheids- en omgevingsrisico's. Bij biovergisters is sprake van explosiegevaar. Bovendien kan de vergisting in verband met stankoverlast leiden tot weerstand in de omgeving. Ook kan in een latere fase van het project de handhaving op de vergunning voor het aantal transportbewegingen en de stankoverlast geïntensiveerd worden.

Risico's van investeren in warmte-koudeopslag

Warmte-koudeopslag (WKO) is een van de technieken die bijdraagt aan de transitie om Nederland 'van gas los' te maken, minder afhankelijk van het aardgas. WKO is een bewezen techniek voor het duurzaam verwarmen en koelen van gebouwen. In de zomer wordt warmte aan het gebouw onttrokken en opgeslagen in de bodem. Op deze manier worden de ruimten comfortabel gekoeld. In de winter wordt de warmte juist uit de bodem gepompt voor de verwarming van het gebouw. Deze techniek maakt duurzame besparingen mogelijk van 95% op koeling en 40 tot 50% op verwarming.

Het fonds investeert sinds 2013 met name in collectieve WKO-projecten, waarbij een installatie meerdere woningen of bedrijven voorziet van duurzame warmte. In vrijwel alle gevallen worden de WKO-projecten gecombineerd met zonnecollectoren. Deze collectoren verwarmen het tapwater, dat wordt opgeslagen in boilers. HR-ketels zorgen voor bijverwarming van het tapwater bij piekbelasting en op donkere dagen.

Specifieke risico's van investeren in WKO-projecten zijn:

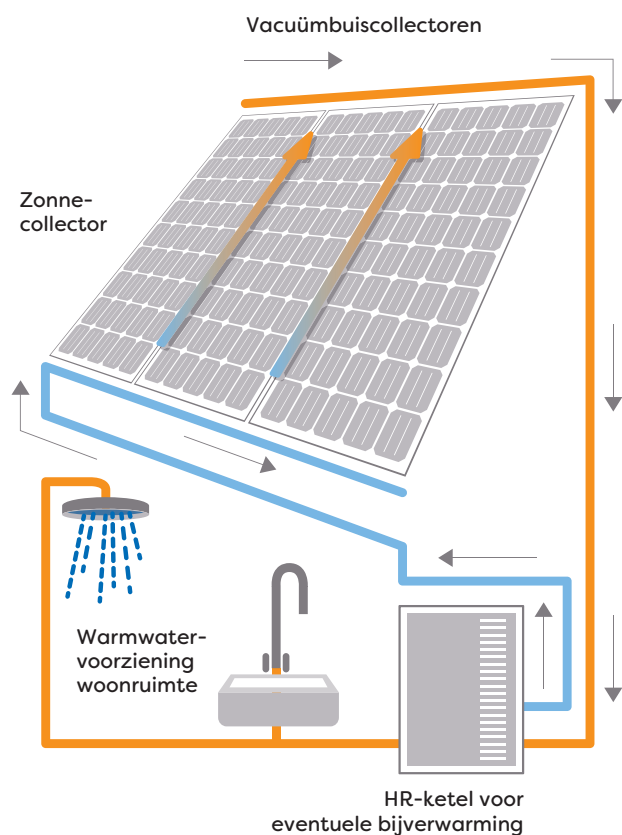
- Ontwikkelingen rondom de bron. WKO-projecten halen warmte uit een bron onder de grond, vaak 100 tot 200 meter diep. Door het onttrekken van de warmte kan de bron zelf langzaam afkoelen, waardoor de prestaties geleidelijk afnemen. Risico is dat dit sneller/meer gebeurt dan verwacht. Regionaal Duurzaam houdt rekening met teruglopende productie in de projectcalculaties.
- Problemen met de installatie. Doordat de bron van de WKO-installatie diep in de grond zit, kan het kostbaar zijn om eventuele problemen op te lossen. Bekende problemen zijn onder andere roestvorming in de buis, opbarsten van de bodem, kleivorming rondom de bron waardoor het warme grondwater niet meer in de buis komt en schade

aan de kleppen. Dit risico is niet uit te sluiten. Regionaal Duurzaam zorgt echter voor een reductie van het risico door te investeren in vaste partners die hier ervaring mee opdoen en door ervaren partijen in te schakelen voor de technische realisatie.

- Afname. Omdat warmte maar beperkt te transporteren is over langere afstanden is het contracteren van voldoende afname in de buurt van de installatie cruciaal. Hiervoor wordt met langjarige contracten gewerkt. Toch kan de afzet tegenvallen doordat winters zachter zijn dan verwacht of als gevolg van leegstand. Dit risico hoort bij dit type projecten.

Risico's van investeren in zonne-energie

Er zijn verschillende toepassingen op het gebied van zonne-energie. De meest gebruikte toepassing in Nederland is het omzetten van zonlicht in elektriciteit. Dit gebeurt door middel van fotovoltaïsche cellen (PV-panelen). De groene stroom die deze panelen opwekken wordt achter de meter afgenomen door particulieren of bedrijven of geleverd aan het centrale net. Zonlicht kan ook via zonnecollectoren worden omgezet in warmte (thermische zonne-energie). Het opgevangen zonlicht zorgt voor de verwarming van tapwater, dat wordt opgeslagen in boilers.

De toepassing van fotovoltaïsche zonne-energie heeft in Nederland een vlucht genomen. Kritiek op de hoge kosten voor de opgewekte energie neemt langzaam af door de sterk gedaalde kosten van deze vorm van duurzame opwekking. Het begon bij toepassing voor particulieren op eigen dak, maar inmiddels zijn er steeds meer grootschalige projecten op bedrijfsdaken en velden. Sinds 2012 investeert Regionaal Duurzaam in zonne-energieprojecten.

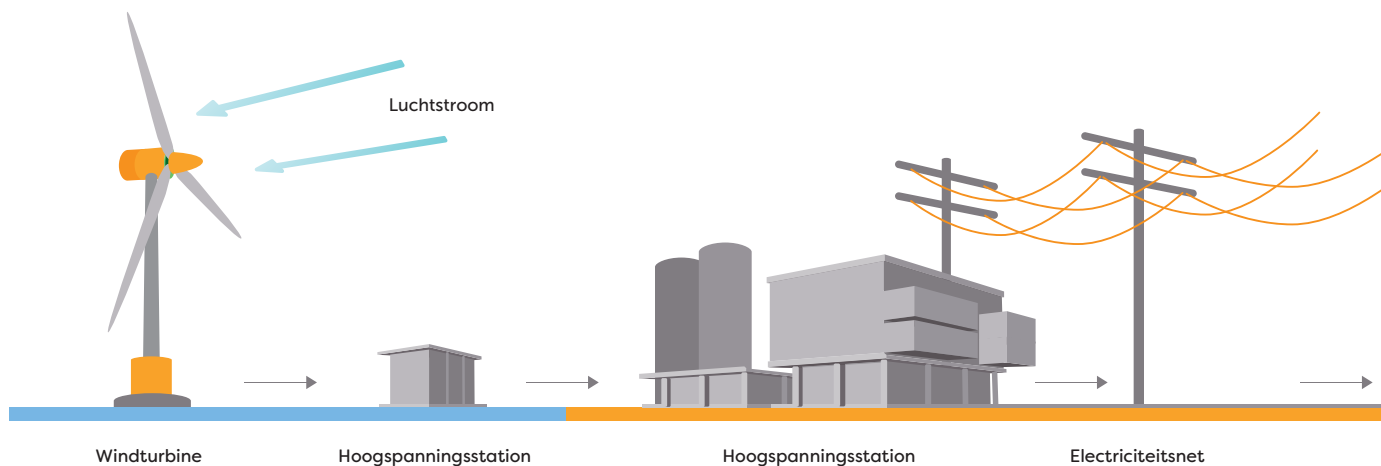
Specifieke risico's van investeren in zonne-energieprojecten zijn:

- De hoeveelheid energie uit zonlicht die op de panelen straalt. Hoewel de onzekerheid veel lager is dan bij windenergie, zijn er toch jaren waarin substantieel meer of minder zonne-instraling is dan vooraf verwacht op basis van gemiddelden.
- Storingen in de omvormers en transformatoren. De door de panelen opgewekte energie moet worden omgezet van gelijkstroom naar wisselstroom (middels omvormers) en van lage spanning naar hogere spanning (middels transformatoren). In deze keten kunnen zich verschillende soorten storingen voordoen; door fouten in de apparaten zelf of door een verkeerde configuratie van het systeem als geheel. Om dit risico te reduceren vindt Regionaal Duurzaam het belangrijk om te werken met gerenommeerde bouwbedrijven met een goed trackrecord.
- Diefstal of schade. Panelen zijn kwetsbare objecten waar het gaat om vandalisme of blikseminslagen. Ook kunnen bepaalde onderdelen worden losgeschroefd en meegenomen.

Risico's van investeren in windenergie

Windenergie in Nederland is eeuwenoud. De moderne windmolens die voor de opwekking van duurzame elektriciteit worden gebruikt, zijn in de basis hetzelfde als de aloude molens die de polders droog gepompt hebben. De kracht van de wind wordt opgevangen door het grote oppervlak van de wieken, die deze geconcentreerd overbrengt op één punt binnen de molen; tegenwoordig de turbine die elektriciteit opwekt. Windturbines zetten wind op duurzame wijze om in elektriciteit en dragen zo bij aan een duurzame energievoorziening.

De Nederlandse overheid heeft als doelstelling voor 2020 dat 14% van onze energievoorziening duurzaam is opgewekt. In 2023 moeten windmolens op land en zee ongeveer 8 miljoen huishoudens voorzien van duurzame elektriciteit.

Specifieke risico's van investeren in windenergieprojecten zijn:

- De hoeveelheid wind. We maken gebruik van geavanceerde voorspellingen over de hoeveelheid wind op de locatie van de windmolen, maar er blijft aanzienlijke onzekerheid over hoe dit zich op lange termijn ontwikkelt (klimaat-effecten). Ook kan de hoeveelheid wind meerdere jaren 'toevallig' tegenvallen, of kunnen de voorspellingen te optimistisch blijken. De hoeveelheid wind waar Regionaal Duurzaam mee rekent is altijd onderbouwd door rapporten van onafhankelijke experts.
- Technische problemen. Moderne windturbines zijn complexe machines. Hoewel de prestaties voor een groot deel worden gegarandeerd door de fabrikant kunnen systematische storingen of schade toch invloed hebben op het rendement. Regionaal Duurzaam kiest voor gerenommeerde leveranciers en sluit langjarige onderhoudscontracten met beschikbaarheidsgaranties op de windturbine.
- Omgeving. In sommige gevallen wordt overlast voor de omgeving als dermate storend ervaren dat er maatregelen genomen moeten worden die de productie van de windmolen verlagen. Denk bijvoorbeeld aan 's nachts stilzetten tegen geluidsoverlast of stilzetten bij wind uit een bepaalde hoek om slagschaduw voor omwonenden te reduceren. Meestal is dit echter voor de start van het project bekend en dus in de rendementsberekeningen meegenomen, soms wordt dit echter in een latere fase onder sociale druk afgedwongen.

Hoe gaat de beheerder van het fonds om met risico?

De beheerder investeert het geld dat zij van haar beleggers toevertrouwd heeft gekregen. Om haar beleggers een passend rendement te geven zal de beheerder bewust risico moeten accepteren bij de investeringen die ze doet. Omdat deze risico's in balans moeten zijn met het rendement dat wordt beoogd hanteert zij – naast de reeds genoemde maatregelen per techniek – een aantal algemene uitgangspunten:

- Beperkt investeren in projecten in fasen voor operatie. Regionaal Duurzaam is een fonds dat met name investeert in projecten die al produceren, zodat er een duidelijke businesscase aanwezig is en een langjarig stabiel rendement in het vooruitzicht gesteld kan worden.
- Spreiding over verschillende technieken. Hiermee wordt voorkomen dat het rendement van het fonds te zeer afhankelijk is van bepaalde risicofactoren zoals zojuist benoemd, zoals de hoeveelheid wind, zonne-instraling of biomassaprijzen.
- Bewezen technologie. De beheerder van het fonds zet in op bewezen technologie en investeert niet in innovaties.
- Repeterend investeren in projecten van partners waarmee Regionaal Duurzaam eerder succesvol heeft samengewerkt. Zo kan samen verder worden gebouwd op bewezen succes.

De beheerder van het fonds vindt het passend dat het risico op ontwikkelingen in de energieprijzen (warmte, elektriciteit, gas) niet volledig worden afgedekt. De SDE+ subsidie absorbeert een deel van het risico op de energieprijzen, doordat de hoogte van de subsidie wordt gecorrigeerd voor energieprijzontwikkelingen. Beleggen in het fonds geeft geen garantie op terugbetaling van de ingelegde gelden of het beoogde rendement dat in het vooruitzicht wordt gesteld.

Projectoverzicht

Onderstaand vindt u een overzicht van projecten waarin het fonds heeft geïnvesteerd, met vermelding van de sector en het bedrag dat Regionaal Duurzaam heeft geïnvesteerd.

Onderneming	Sector	Investering	Datum van investering
Aardwarmte Vierpolders Holding B.V.	Geothermie	2.295.000	29 december 2014
Aardwarmte Vogelaer B.V.	Geothermie	1.229.600	14 juni 2016
Aben Green Energy B.V.	Groen gas	1.000.000	19 december 2017
BioGast Amsterdam B.V.	Groen gas	165.876	3 april 2013
BioGast Hensbroek B.V.	Groen gas	1.101.000	Gefaseerd vanaf 11 september 2013
Californië Lipzig Gielen B.V.	Geothermie	1.204.223	25 september 2015
ECW Geo Andijk B.V.	Geothermie	3.640.000	19 december 2017
ECW Geoholding B.V.	Geothermie	4.940.000	Gefaseerd vanaf 29 juni 2017
GeoPower Holding B.V.	Geothermie	2.120.000	23 december 2016
Groen Gas Almere B.V.	Groen gas	1.511.262	Gefaseerd vanaf 29 september 2015
Groengas Bollenstreek B.V.	Groen gas	1.060.000	29 juni 2017
Groengas Hoogezand B.V.	Groen gas	730.000	14 oktober 2016
Kieswarmte B.V.	Warmte-koudeopslag	187.500	8 augustus 2017
OrangeGas B.V.	Groen gas	1.932.987	29 juni 2017
OrangeGas Projects B.V.	Groen gas	1.790.000	Gefaseerd vanaf 31 juli 2015
Warmtebedrijf Bergschenhoek B.V.	Geothermie	3.629.410	29 december 2016
Westfriesland Energie Beheer B.V.	Warmte-koudeopslag	187.500	30 augustus 2017
Windturbine RIFF B.V.	Windenergie	366.000	29 mei 2015
ZON Energie RD1 B.V.	Warmte-koudeopslag	2.100.000	Gefaseerd vanaf 31 december 2012
ZON Energie RD2 B.V.	Warmte-koudeopslag	3.235.000	Gefaseerd vanaf 31 december 2014
ZON Energie RD3 B.V.	Warmte-koudeopslag	561.175	Gefaseerd vanaf 13 juli 2017
Totaal		34.986.533	

Tabel 4.1 Achtergesteld vermogen

Onderneming	Sector	Aandeel	Investering	Datum van investering
BioGast Hensbroek B.V.	Groen gas	10%	388.220	25 augustus 2015
Groen Gas Almere B.V.	Groen gas	20%	8.000	29 september 2015
Kieswarmte B.V.	Warmte-koudeopslag	20%	2	5 juli 2017
OrangeGas B.V.	Groen gas	60%	1.875.000	30 juni 2017
OrangeGas Projects B.V.	Groen gas	20%	10.000	31 juli 2015
Wocozon Overijssel B.V.	Zonne-energie	10%	471.876	29 juni 2015
ZON Energie RD1 B.V.	Warmte-koudeopslag	20%	1.990	31 december 2012
ZON Energie RD2 B.V.	Warmte-koudeopslag	20%	199	31 december 2014
ZON Energie RD3 B.V.	Warmte-koudeopslag	20%	199	25 mei 2016
Totaal			2.755.486	

Tabel 4.2 Eigen vermogen

Geothermie

De financiering van deze projecten bestaat voor circa 60% uit vreemd vermogen en voor 40% uit risicodragend kapitaal. Het vreemd vermogen wordt verstrekt door banken, het risicodragende kapitaal door eigen vermogen en investeerders. Regionaal Duurzaam investeert in het risicodragende kapitaal

door achtergestelde leningen te verstrekken. Als zekerheid voor de terugbetaling vestigt het fonds - naast de zekerheden van de bank - tweede recht van hypotheek en pand op diverse goederen.

Meer informatie: rvo.nl

Projecten	Aardwarmte Vierpolders	Aardwarmte Vogelaer	Californië Lipzig Gielen	ECW Geoholding	ECW Geo Andijk	GeoPower Holding	Warmtebedrijf Bergschenhoek
Locatie	Brielle	Westland	Horst aan de Maas	Agriport A7	Andijk	Midden-Delfland	Lansingerland
Vreemd vermogen	Rabobank	Rabobank	Rabobank	Rabobank	Rabobank	Rabobank	BNG
Status	Operationeel	Testfase	Operationeel	Operationeel	Bouwfase	Bouwfase	Bouwfase
Debiet m ³ /uur	275	189	151	730	600	215	400
Productietemperatuur	80	85	81	90	80	95	64
Retourtemperatuur	35	35	35,5	35	35	35	20
MWth	14,39	10,99	7,99	46,7	31,5	15	20,47
GJ/jaar	453.783	346.525	251.937	1.472.275	990.000	473.035	645.381
Besparing aardgas m ³ /jaar	14.339.553	10.950.204	7.961.204	46.523.884	31.283.996	14.947.898	20.394.031
CO ₂ -reductie kTon	25,52	19,49	14,17	82,81	55,68	26,61	36,30
Equivalent huishoudens	9.560	7.300	5.307	31.016	20.850	9.965	13.596

Berekening is gebaseerd op maximale productie en gemiddeld gasverbruik van 1.500 m³/jaar. ECW Geoholding B.V. ontwikkelt en exploiteert meerdere geothermie doubletten.

Groengas

De financiering van deze projecten bestaat voor circa 65% uit vreemd vermogen en voor 35% uit risicodragend kapitaal. Het vreemd vermogen wordt verstrekt door banken, het risicodragende kapitaal door eigen vermogen en investeerders. Bij groengasprojecten investeert het fonds - in tegenstelling tot bij geothermieprojecten - in het eigen vermogen van de onderneming. Daarnaast verstrekt het fonds achtergestelde leningen. Als zekerheid voor de terugbetaling vestigt het fonds - naast de zekerheden van de bank - tweede recht van hypotheek en pand op diverse goederen.

Meer informatie: rvo.nl

Naast de investeringen in groengasproductie heeft het fonds in 2015 geïnvesteerd in een viertal groengastankstations; in Den Haag, Leeuwarden, Hoogkerk en Helmond. In 2017 heeft Regionaal Duurzaam haar aandeel in de groengassector uitgebreid door een belang te nemen in OrangeGas, een producent en verkoper van groen gas via meerdere productielocaties en circa 70 groengastankstations. Hiermee streeft het fonds ernaar de cirkel van inkoop, productie, opslag en afzet rond te krijgen.

Projecten	BioGast Amsterdam	BioGast Hensbroek	Groengas Hoogezand	Groen Gas Almere	Aben Green Energy	OrangeGas Projects
Locatie	Mijdrecht	Hensbroek	Hoogezand	Almere	Westdorpe	Beverwijk
Vreemd vermogen	n.v.t.	Rabobank	Rabobank	Rabobank	Rabobank	n.v.t.
Status	Operationeel	Operationeel	Operationeel	Bouwfase	Bouwfase	Operationeel
Debiet m ³ /uur	20	450	485	470	3.300	115
MWh/jaar	200	4.000	4.750	4.132	32.250	1.100
Gasproductie m ³ /jaar	175.000	3.600.000	4.250.000	3.700.000	28.900.000	1.000.000
CO ₂ -reductie kTon	0,31	6,41	7,57	6,59	51,48	1,78
Equivalent huishoudens	117	2.400	2.833	2.467	19.270	667

Berekening is gebaseerd op maximale productie en gemiddeld gasverbruik van 1.500 m³/jaar.

Warmte-koudeopslag

Bij de oprichting van Regionaal Duurzaam is het fonds een samenwerking met ZON Energie B.V. aangegaan. Deze onderneming ontwikkelt, realiseert, financiert en exploiteert collectieve duurzame energie-installaties. De klant neemt de warmte en koude af. Uit de opbrengst van het vastrecht en de levering wordt de investering terugverdiend en rendement over

de investering vergoed. Elk project wordt ondergebracht in een doelvennootschap, die een contract aangaat met de daarbij behorende klanten. Groepen van projecten worden collectief gefinancierd, waarvoor een eigen (tussen)holding wordt opgericht. Dit zijn ZON Energie RD1, ZON Energie RD2 en ZON Energie RD3 B.V.

Projecten	Productie in GJ/jaar	Equivalent in kWh/jaar	Equivalent in m ³ /jaar	CO2 Equivalent (kTon)/jaar	Equivalent in huishoudens
Alkmaar	4.671	1.298.492	163.559	0,29	109
Baarn	566	157.299	19.819	0,04	13
Krommenie	1.720	478.173	60.227	0,11	40
Wognum	282	78.510	9.874	0,02	7
Zandvoort Zandpunt	372	103.426	13.026	0,02	9
Zandvoort LDC	3.451	959.265	120.839	0,21	81
Middelburg	1.051	292.142	36.802	0,07	25
Oude Tonge	2.611	725.760	91.426	0,16	61
Utrecht	854	237.408	29.903	0,05	20
Schagen	449	124.704	15.722	0,03	10
Breda	6.270	1.743.153	219.549	0,39	146
Volendam	1.028	285.734	35.996	0,06	24
Breda	6.270	1.743.153	219.549	0,39	146
Dordrecht	1.087	302.243	38.062	0,07	25
Totaal	24.412	6.786.310	854.805	1,52	570

Berekening is gebaseerd op maximale productie en gemiddeld gasverbruik van 1.500 m³/jaar. WKO kan voorzien in 95% van de koelvraag; de koelvraag van huishoudens is op dit moment echter onbekend. Verder kan WKO voorzien in 40-50% van de warmtevraag per huishouden. Het totaal aantal huishoudens dat verduurzaamd kan worden ligt in werkelijkheid dus hoger dan het aantal huishoudens nu vermeld. 1 GJ = 278 kWh

In de zomer van 2017 heeft het fonds een nieuwe investering gedaan in samenwerking met ZON Energie en Greenchoice om het WKO-bedrijf te laten groeien. Met de samenwerking beogen de partijen het WKO-portfolio uit te breiden naar 18.000 tot 20.000 woning-equivalenten.

De WKO-projecten worden gezamenlijk gefinancierd, ontwikkeld, gerealiseerd en geëxploiteerd. Als zekerheid voor de terugbetaling vestigt het fonds hypotheek- en pandrecht op de goederen van de entiteiten.

Meer informatie over WKO-projecten is te vinden op de site van de RVO: rvo.nl onder het kopje 'Aardwarmte'.

Zonne-energie

Sinds 2012 investeert Regionaal Duurzaam in zonne-energieprojecten.

Er zijn verschillende toepassingen op het gebied van zonne-energie. De meest gebruikte toepassing in Nederland is het omzetten van zonlicht in elektriciteit. Dit gebeurt door middel van fotovoltaïsche cellen (PV-panelen). De groene stroom die deze panelen opwekken wordt achter de meter afgenomen door particulieren of bedrijven of geleverd aan het centrale net.

Zonlicht kan ook via zonnecollectoren worden omgezet in warmte (thermische zonne-energie). Het opvangen van zonlicht zorgt voor de verwarming van tapwater, dat wordt opgeslagen in boilers. Bij piekbelasting en op donkere dagen wordt het tapwater bij-verwarmd door een HR-ketel. Deze zonnecollectoren zijn een nuttige aanvulling bij WKO-projecten.

Meer informatie: rvo.nl

Project	Opgesteld vermogen in Wattpiek	Productie in kWh	Equivalent in huishoudens
Wocozon Overijssel	2.040.000	1.734.000	495
ZON en Media	70.000	59.500	17
Totaal	2.110.000	1.793.500	512

Berekening is gebaseerd op productie en gemiddeld huishoudelijk verbruik van 3.500 kWh/jaar. Op basis van 850 vallasturen zon.

Project	Opgesteld vermogen in Wattpiek	Productie in kWh	Equivalent in huishoudens
Windturbine Tilburg	2.400.000	4.704.000	1344
<i>Berekening is gebaseerd op productie en gemiddeld huishoudelijk verbruik van 3.500 kWh/jaar. Op basis van 1.960 vollasturen wind per jaar.</i>			

Windenergie

In 2015 heeft het fonds geïnvesteerd in een windmolen op het terrein van het internationale bedrijf IFF in Tilburg. Het betreft een Nordex N117 van 2,4 MW. Deze turbine levert rechtstreeks elektriciteit aan de industriële afnemer. IFF is dus gegarandeerd van op eigen terrein opgewekte groene stroom. Daarmee bespaart het bedrijf bovendien op de transportkosten voor elektriciteit.

Voor de realisatie van de windmolen, die in het najaar van 2016 is opgeleverd, heeft het fonds een lening van € 366.000 verstrekt aan Windturbine RIFF B.V. voor een periode van twaalf jaar. Deze lening is achtergesteld aan de bancaire financiering van de Triodos Bank. Ontwikkelaar en exploitant van de windmolen is Renewable Energy Factory B.V.

Meer informatie over windenergie: rvo.nl

Bijlage 1: Verklarende woordenlijst

Achtergesteld vermogen

Een lening waarbij de schuldeiser in het geval van faillissement van de leningnemer wordt achtergesteld op andere schuldeisers zoals de werknemers, de Belastingdienst en de banken. Dit betekent dat er op deze lening(en) bij een faillissement pas afgelost wordt indien aan alle verplichtingen (rente en aflossing) van de andere schuldeisers volledig is voldaan. Achtergesteld vermogen wordt gezien als onderdeel van het risicokapitaal van een bedrijf of project.

Activa

De in geld uitgedrukte waarde die het geheel aan bezittingen van de onderneming vertegenwoordigt.

CNG

Gecomprimeerd aardgas (Compressed Natural Gas), geschikt als brandstof voor voertuigen.

Digestaat

Vergiste mest en een restproduct van de biogasproductie.

Dividend

De uitkering van winst van een onderneming of fonds aan haar aandeelhouders of beleggers.

Doelvennootschap

Een vennootschap, vaak een B.V., die voor een specifiek doel of project wordt opgericht. Hierdoor worden de risico's ervan begrensd en aansprakelijkheden ten opzichte van de eigenaren/ investeerders in het project beperkt.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt opgebouwd door de inleg van aandeelhouders (het bedrag dat bij uitgifte voor een aandeel betaald wordt) en door het inhouden van bedrijfswinsten - plus de reserves. Het eigen vermogen weerspiegelt het verschil tussen de bezittingen en de schulden van een bedrijf.

Fonds voor gemene rekening

Een fonds zonder rechtspersoonlijkheid, waarbij participanten vermogen bij elkaar brengen om gezamenlijk te investeren of beleggen. Kenmerk is dat er voor het fonds een beheerder verantwoordelijk is voor de uitvoering van het fondsbeleid en dat de bezittingen door een onafhankelijke bewaarder worden gehouden.

Groenfonds

Een groenfonds is een fonds dat door de Belastingdienst als zodanig is geaccepteerd. Een groenfonds belegt in projecten met een groenstatus, zoals duurzame energieprojecten, duurzame gebouwen, biologische landbouwbedrijven en natuurontwikkelingsprojecten. Kenmerkend voor een groenfonds is dat deze haar participanten de mogelijkheid geeft een belastingvoordeel te realiseren (vrijstelling box 3).

Holding

De moedermaatschappij van een concern.

Intrinsieke waarde

De totale waarde van het fonds (bezittingen minus de schulden) gedeeld door alle uitgegeven participaties.

Kapitaalintensief

De productiefactor kapitaal wordt, in vergelijking met andere productiefactoren zoals arbeid, in sterke mate benut. Dit houdt in dat er voornamelijk geïnvesteerd wordt in goederen met een hoge aanschafprijs, die zich over een bepaalde tijd moeten terugverdienen.

Koolstofkringloop

Deze kringloop beschrijft wat er gebeurt met door handelingen van mensen veroorzaakte uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) in de atmosfeer.

Opwerking

Het zuiveren van een mengsel van stoffen om de eigenlijk gewenste stof hieruit min of meer zuiver te verkrijgen. Zo wordt biogas opgewerkt tot groen gas.

Participatie

De financiële deelname in het eigen vermogen van een organisatie.

Passiva

De som van het eigen en vreemd vermogen.

Recht van hypotheek

Iemand die een recht van hypotheek heeft, mag zijn vordering met voorrang op het registergoed verhalen. Komt de lener zijn verplichtingen niet na, dan mag de hypotheekhouder het registergoed gedwongen verkopen en de opbrengsten gebruiken voor het voldoen van rente en aflossing op de verstrekte lening.

RNES-garantie

De Regeling risico's dekken voor aardwarmte verzekert bedrijven tegen de financiële risico's van misboring bij een aardwarmteproject. Met deze regeling stimuleert het ministerie van Economische Zaken en Klimaat de ontwikkeling en toepassing van aardwarmte als duurzame energiebron.

Risicodragend kapitaal

Risicodragend kapitaal wordt gebruikt om ondernemingen die hoge risico's lopen te financieren. Vaak gaat het hierbij over startende ondernemingen.

SDE+ subsidie

De subsidie Stimulering Duurzame Energieproductie. De regeling richt zich op bedrijven en (non-profit) instellingen in de volgende categorieën: Biomassa, Geothermie, Water, Wind (land, meer en primaire waterkering) en Zon.

Vreemd vermogen

Het vreemd vermogen van een bedrijf wordt opgebouwd uit de verplichtingen of schulden die een bedrijf heeft. Dat houdt dus in dat een bedrijf geld zal moeten betalen voor ontvangen leningen, diensten en/of goederen.

Algemene Disclaimer

Nadere toelichting rendement en risico 1 februari 2018

De informatie in dit document dient niet te worden opgevat als aanbieding of uitnodiging om te beleggen in het fonds Regionaal Duurzaam of enig ander fonds. De beslissing om te beleggen in Regionaal Duurzaam dient uitsluitend te geschieden op basis van het prospectus, dat u op verzoek kosteloos wordt verstrekt of dat u tevens kunt vinden op meewind.nl.

